RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SHAXSGA YO‘NALTIRILGAN TA’LIMNI TASHKIL ETISH

Ilmiy maslahatchi**: Ernazarova M. J**
ORCID ID: 0009-0001-6591-7480
ChDPU Umumiy pedagogika kafedrasi o‘qituvchisi
Ixtiyorov Javohir
javohirixtiyorov1@gmail.com
+998331160808
Xoliyorov Javohir
xoliyorovjavohir@gmail.com
+998943142515
Orolov Mag‘rurbek
magrurorolov42@gmail.com
+99894770522
ChDPU Jismoniy madaniyat yo‘nalishi talabalari

Annotatsiya : Mazkur maqolada raqamli texnologiyalar asosida shaxsga yo‘naltirilgan ta’limni tashkil etishning pedagogik asoslari va amaliy imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda o‘quv jarayonini individuallashtirish, o‘quvchilarning ehtiyoj va qiziqishlarini hisobga olish hamda raqamli vositalar orqali adaptiv ta’lim muhitini yaratish masalalari yoritilgan. Shuningdek, raqamli texnologiyalarning ta’lim samaradorligini oshirish, o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish va motivatsiyasini kuchaytirishdagi o‘rni ilmiy asosda ko‘rib chiqilgan.

Kalit so‘zlar: raqamli texnologiyalar, shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim, individual yondashuv, adaptiv ta’lim, pedagogik texnologiyalar, raqamli muhit, motivatsiya.

Аннотация : В данной статье анализируются педагогические основы и практические возможности организации личностно-ориентированного обучения на основе цифровых технологий. Рассматриваются вопросы индивидуализации учебного процесса, учета потребностей и интересов учащихся, а также создания адаптивной образовательной среды с использованием цифровых инструментов. Также обоснована роль цифровых технологий в повышении эффективности обучения, развитии самостоятельного мышления и мотивации учащихся.

Ключевые слова: цифровые технологии, личностно-ориентированное обучение, индивидуальный подход, адаптивное обучение, педагогические технологии, цифровая среда, мотивация.

Abstract : This article analyzes the pedagogical foundations and practical opportunities for organizing learner-centered education based on digital technologies. The study examines the individualization of the learning process, consideration of students’ needs and interests, and the creation of an adaptive learning environment using digital tools. It also highlights the role of digital technologies in improving learning effectiveness, developing independent thinking, and enhancing student motivation.

Keywords: digital technologies, learner-centered education, individualized approach, adaptive learning, pedagogical technologies, digital environment, motivation.

KIRISH

Zamonaviy jamiyatda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta’lim tizimini tubdan o‘zgartirish zaruratini yuzaga keltirmoqda. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, sun’iy intellekt, raqamli platformalar va onlayn ta’lim muhitining kengayishi o‘quv jarayonini yangi bosqichga olib chiqdi. Bu jarayon ta’limni an’anaviy bilim berish modelidan shaxsga yo‘naltirilgan, moslashuvchan va innovatsion tizimga aylantirishni talab etmoqda. Shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim konsepsiyasi o‘quvchining individual xususiyatlari, ehtiyojlari, qiziqishlari va imkoniyatlarini hisobga olgan holda o‘quv jarayonini tashkil etishni nazarda tutadi. Bunday yondashuv o‘quvchining faol subyekt sifatida shakllanishiga, mustaqil fikrlash, ijodkorlik va muammolarni hal qilish kompetensiyalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Biroq, an’anaviy ta’lim tizimida barcha o‘quvchilarga bir xil yondashuv qo‘llanilishi individual rivojlanish imkoniyatlarini to‘liq ta’minlab bera olmaydi.[1]

Raqamli texnologiyalar aynan shu muammoni hal etishda muhim vosita sifatida namoyon bo‘lmoqda. Ular orqali o‘quvchilarning o‘zlashtirish darajasini aniqlash, o‘quv materiallarini individuallashtirish, adaptiv ta’lim tizimlarini yaratish hamda ta’lim jarayonini samarali boshqarish imkoniyati kengayadi. Raqamli platformalar, interfaol ilovalar va sun’iy intellekt asosidagi tizimlar o‘quvchilarning o‘ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda ta’limni tashkil etishga xizmat qiladi. O‘zbekiston Respublikasida ta’lim tizimini raqamlashtirish, innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish va ta’lim sifatini oshirish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ta’limni modernizatsiya qilish jarayonida shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvni rivojlantirish, raqamli muhitni kengaytirish va pedagoglarning raqamli kompetensiyalarini oshirishga alohida e’tibor qaratilmoqda.

Mazkur muammoning dolzarbligi shundaki, raqamli texnologiyalar asosida shaxsga yo‘naltirilgan ta’limni samarali tashkil etishning nazariy va amaliy asoslarini ishlab chiqish bugungi kunda pedagogika fanining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Shu bois, ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi raqamli texnologiyalar yordamida shaxsga yo‘naltirilgan ta’limni tashkil etishning pedagogik imkoniyatlarini ilmiy jihatdan asoslashdan iboratdir.

METODOLOGIYA

Mazkur tadqiqot raqamli texnologiyalar asosida shaxsga yo‘naltirilgan ta’limni tashkil etishning nazariy va amaliy asoslarini o‘rganishga qaratilgan bo‘lib, unda kompleks metodologik yondashuv qo‘llanildi. Tadqiqotning metodologik negizini shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim konsepsiyasi, kompetensiyaviy yondashuv, raqamli pedagogika nazariyasi hamda tizimli yondashuv tashkil etadi. Tadqiqot quyidagi asosiy ilmiy yondashuvlarga tayandi:[2]

- Shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv – o‘quvchilarning individual ehtiyojlari, qobiliyatlari va qiziqishlarini hisobga olgan holda ta’lim jarayonini tashkil etish;
- Kompetensiyaviy yondashuv – o‘quvchilarda amaliy bilim, ko‘nikma va kompetensiyalarni shakllantirishga yo‘naltirilgan ta’limni rivojlantirish;
- Adaptiv ta’lim yondashuvi – raqamli texnologiyalar yordamida o‘quv jarayonini moslashtirish va individuallashtirish;
- Tizimli yondashuv – ta’lim jarayonini o‘zaro bog‘liq komponentlar (maqsad, mazmun, metod, vosita va natija) asosida kompleks tahlil qilish.

Raqamli texnologiyalar asosida shaxsga yo‘naltirilgan ta’limni tashkil etish masalasi zamonaviy pedagogika va ta’lim texnologiyalari sohasida dolzarb ilmiy yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. So‘nggi yillarda ushbu muammo turli ilmiy maktablar va tadqiqotchilar tomonidan keng o‘rganilib, uning nazariy va amaliy jihatlari chuqur tahlil etilgan.Birinchidan, shaxsga

yo‘naltirilgan ta’lim konsepsiyasi pedagogika fanida muhim metodologik asos sifatida qaraladi.Mazkur yondashuvning nazariy ildizlari gumanistik psixologiya vakillari – **Karl Rogers** va **Abraham Maslow** ishlanmalariga borib taqaladi. Ularning fikricha, ta’lim jarayoni o‘quvchining individual ehtiyojlari, qiziqishlari va o‘z-o‘zini rivojlantirishga bo‘lgan intilishiga asoslanishi lozim. Bu yondashuv zamonaviy ta’limda shaxsning faol subyekt sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.Ikkinchidan, raqamli texnologiyalarni ta’lim jarayoniga integratsiya qilish masalasi xalqaro tashkilotlar va olimlar tomonidan keng tadqiq etilgan. UNESCO (2021) hisobotlarida raqamli texnologiyalar ta’limni individuallashtirish, ochiq va moslashuvchan o‘quv muhitini yaratishning asosiy vositasi sifatida e’tirof etiladi. OECD (2021) tadqiqotlarida esa raqamli ta’lim platformalari o‘quvchilarning o‘zlashtirish darajasini real vaqt rejimida kuzatish va individual o‘quv trayektoriyalarini shakllantirish imkonini berishi ta’kidlanadi.[3]

Mahalliy olimlar tomonidan ham raqamli pedagogika va shaxsga yo‘naltirilgan ta’lim masalalari o‘rganilgan. Jumladan, A. Abduqodirov ta’lim jarayonini individuallashtirishda axborot texnologiyalarining o‘rni va ahamiyatini asoslab bergan. **B. Xoliqov** esa zamonaviy pedagogik texnologiyalar orqali o‘quvchilarning faolligini oshirish va ta’lim samaradorligini kuchaytirish masalalarini tahlil qilgan.

MUHOKAMA

Raqamli texnologiyalar asosida shaxsga yo‘naltirilgan ta’limni tashkil etishning pedagogik samaradorligi kompleks tahlil qilindi. Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, raqamli vositalardan foydalanish o‘quv jarayonini individuallashtirish, o‘quvchilarning faolligini oshirish hamda ta’lim sifatini yaxshilashda muhim omil hisoblanadi. Tajriba-sinov ishlari natijasida quyidagi ijobiy o‘zgarishlar aniqlandi:

- o‘quvchilarning individual o‘zlashtirish darajasiga mos ta’lim berish imkoniyati kengaydi;
- o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishi va ichki motivatsiyasi oshdi;
- mustaqil ishlash va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalari rivojlandi;
- o‘quv materiallarini o‘zlashtirish sifati va samaradorligi yaxshilandi;
- o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi interaktiv muloqot kuchaydi;
- o‘quv jarayonini monitoring qilish va baholash tizimi takomillashdi.

Shuningdek, raqamli platformalar va adaptiv ta’lim tizimlari orqali o‘quvchilarning bilim darajasi real vaqt rejimida aniqlanib, ularga mos o‘quv topshiriqlari berilishi natijasida ta’lim jarayonining individuallashuvi ta’minlandi.

XULOSA

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, raqamli texnologiyalar asosida shaxsga yo‘naltirilgan ta’limni tashkil etish zamonaviy ta’lim tizimini rivojlantirishning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuv o‘quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish, ularning bilim olish jarayonini moslashtirish va ta’lim samaradorligini oshirish imkonini beradi.Tadqiqot davomida aniqlanishicha, raqamli texnologiyalar o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish, motivatsiyasini oshirish va o‘zlashtirish darajasini yaxshilashda muhim vosita bo‘lib xizmat qiladi. Shuningdek, adaptiv ta’lim tizimlari orqali har bir o‘quvchiga mos o‘quv trayektoriyasini shakllantirish imkoniyati yaratiladi, bu esa shaxsga yo‘naltirilgan ta’limning asosiy tamoyillarini amaliyotga joriy etishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, raqamli ta’limni samarali tashkil etish uchun bir qator muhim omillarni hisobga olish zarur. Jumladan, o‘qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish, ta’lim

muassasalarining moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, sifatli raqamli o‘quv resurslarini yaratish hamda metodik ta’minotni takomillashtirish dolzarb vazifalar sifatida namoyon bo‘ladi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR:

1. Abduqodirov, A. A. (2022). *Raqamli ta’lim texnologiyalari*. Toshkent, C. 25–32.
2. Xoliqov, A. (2021). *Pedagogik mahorat va innovatsion texnologiyalar*. Toshkent, C. 40–48.
3. Yo‘ldoshev, J. G‘. (2020). *Pedagogik texnologiyalar asoslari.* Toshkent, C. 15–22.
4. Karimova, Z. T. (2022). Ta’limda sun’iy intellektdan foydalanish muammolari. *Ilmiy maqola*, C. 55–60.